

Beyaz Türkler: Medyanın Ürettiği ve Dönüştürdüğü Bir Kavram

Alaaddin Faruk Paksoy¹

Öz

Türkiye’de 1980 sonrasında yaşanan siyasi gelişmeler ve toplumsal dönüşüm, merkez ve çevre arasındaki gerilimi daha belirgin hale getirmiştir. Hızlı kentleşme, kırsallığın kentlerde görünür olmaya başlaması ve neoliberal politikaların yükselişi, medyada yeni bir tartışmayı başlatmış ve Türkçeye “Beyaz Türkler” denen bir kavramsallaştırmayı kazandırmıştır. Bu çalışma Beyaz Türkler kavramının nasıl doğduğunu, başlangıçta ve şu anda ne anlama geldiğini ve siyasi olarak Beyaz Türkler kavramına yüklenen anlamları sorgulamayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında 2017 yılında ulusal basında yayımlanan tüm haber ve köşe yazıları taranmış ve analiz edilmiştir. PRNet dijital gazete arşivinden elde edilen 185 adet metin tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Örneklemdaki metinler 90’lı yıllar ve 2000’li yıllardaki tartışmaların değişime uğradığını, daha önceleri ağırlıklı olarak kültürel ve ekonomik konularla gündeme gelen Beyaz Türkler kavramının son dönemde siyasallaştığını göstermiştir. Gazete içeriklerindeki bu siyasallaşma boyutu olumsuz bir içerik taşımakta olup, Beyaz Türkleri Türkiye için bir tehdit olarak temsil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyaz Türkler, Temsil, Türk Basını, Merkez-Çevre, Tematik Analiz

White Turks: A Notion Produced and Transformed by the Media

Abstract

The tension between center and periphery became more salient because of the political developments and social transformation in the post-1980 process in Turkey. Following rapid urbanisation, the appearance of rural life in city centers and the rise of neoliberal policies, a new discussion started in the media. This discussion created the conceptualisation of “White Turks” in the Turkish language. This study aims to investigate how the notion of White Turks emerged, what the notion means at the beginning and now, and what is politically attributed to the notion. All news reports and columns published in the national newspapers in the year 2017 were monitored and analysed. In total, 185 items, gathered from PRNet digital newspaper archive, were analysed by using thematic analysis technique. The items in the sample showed that the discussions related to White Turks changed since the 90s and 2000s. The notion of White Turks used to be predominantly related to cultural and economic issues in the past. In recent years, the notion has become more related to politics. This kind of politicisation has a negative tone in the coverage and the White Turks are now usually represented as a threat for Turkey.

Keywords: White Turks, Representation, Turkish Press, Center-Periphery, Thematic Analysis

¹ Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

Giriş

Ten rengi üzerinden yapılacak sınıflandırmalarda, bir bütün olarak Türklerin hangi renk grubuna dahil olduğuna karar vermek pek kolay değildir. Buna rağmen Türk basını “Beyaz Türkler” kavramını kullanarak, Türkleri farklı renk grupları içinde tanımlayabilmektedir. Gazeteler bunu yaparken, aslında ten renginden değil; söz konusu Türklerin mensubu oldukları sınıf ve politik konularda aldıkları pozisyonlardan hareket etmektedir. Bu çalışmanın odaklandığı anlamda Beyaz Türkler kavramının ortaya çıkmaya başladığı 90’lı yıllar, Türkiye’de devlet ve toplum içindeki güç ve iktidar yapılarının büyük değişimler geçirdiği bir dönemdir. Başta Serdar Turgut ve Ertuğrul Özkök gibi gazetecilerin konuya ilgi göstermesiyle, “Beyaz Türkler” kavramı Türk basınında köşe yazılarının popüler bir konusu olmaya başlamıştır. Konu 2000’li yıllara geldiğinde dahi popüleritesini yitirmemiştir. Hatta 2002 yılında AK Parti’yi iktidara getiren söylemsel dayanaklardan biri de Beyaz Türkler ve Siyah Türkler ayrımının ön plana çıkarılmasıdır (Grigoriadis, 2018: 55). Cumhurbaşkanı Erdoğan 2003 ve 2015 yıllarındaki ifadelerinde kendini “Zenci Türk” olarak tanımlamış, kendi partisi iktidara gelmeden önce Türkiye’de elit bir grubun halkın büyük çoğunluğunu baskı altına aldığı söylemiştir (*The New York Times*, 2003; Ramm, 2016).

Kavramın Türk basını tarafından, kabaca, Türkiye’deki “laik-muhafazakâr” ve bazen de “Türk-Kürt” ayrışmalarını ifade ederken kullanıldığı söylenebilir. Ramm’ın (2016: 1357) Türk kimliğinin oluşumuyla ilgili Osmanlı’daki köle ticaretinin bir sonucu olarak gördüğü Afrikalılar ve Araplara karşı Türklerin beyazlığını önceleyen düşünsel miras dışarıda tutulursa, Türkiye’de tarihsel bağlamda ten rengi üzerinden ifade edilen bir beyaz/siyah ayrışması yoktur. Buna rağmen, merkez-çevre ikiliği ve kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir sosyal olgunun, neden ABD’den ithal “WASP” (White Anglo-Saxon Protestant) tanımlamasından esinlenerek kavramsallaştırıldığı ve Türkçe’de sıkça kullanılan elitler, zenginler, entelektüeller, üst sınıflar, vb. gibi ifadelerin yerini aldığı üzerinde durulmaya değer noktalar vardır.

Türkiye’de basın tarihi bir anlamda Türk modernleşmesinin/batılılaşmasının da tarihidir. Takvim –i Vekayi de dahil olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu’nda ve Türkiye Cumhuriyeti’ndeki birçok gazete ülkenin içinde bulunduğu modernleşme/batılılaşma yönündeki değişimi okurlarına aktarmış ve bu değişimin toplum tarafından içselleştirilmesine çoğu zaman katkıda bulunmuştur. Gazetecinin entelektüel kimliği ve toplumu yönlendirme gücü bu gibi konularda etkili olmuştur (Cangöz, 2008). Beyaz Türkler konusu da köşe yazarlarının entelektüel birikimiyle ortaya çıkan bir tartışmadır. Bu çalışma gazetelerin siyasi duruşlarını yok saymadan köşe yazarlığı yapan deneyimli gazetecilerin kişisel görüşlerinin Beyaz Türkler kavramının inşa sürecinde oldukça etkili olduğu ön kabulünden hareket etmektedir. Beyaz Türkler kavramı köşe yazılarındaki tartışmalar sayesinde ortaya çıkıp popüler hale gelmiştir ve tartışma hala köşe yazarları aracılığıyla devam etmektedir. Bu çalışma siyasi ve toplumsal sorunlar tartışılırken Beyaz Türkler kavramının Türk basınında nasıl ortaya çıktığını, kavramın gazete içeriklerinde nasıl temsil edildiğini araştırmayı hedeflemektedir.

Kim Bu Beyaz Türkler?

Beyaz Türklerle ilgili tartışmalara ilgi duyan yayınlarda ve akademik araştırmalarda son yıllarda bir artış eğilimi göze çarpmaktadır (Akyol, 2011; Brennan ve Herzog, 2014;

Ferguson, 2014; Gökay and Hamourtziadou, 2016; Ramm, 2016). Şu ana dek ortaya konan eserler genelde sosyoloji ve siyaset bilimi alanlarından olmuş ve konunun medyadaki temsili üzerinde yoğunlaşmamıştır. Medya bağlamında Beyaz Türkler konusuna bir doktora tezinde (Grelow, 2014) ve Rifat Bali'nin (2002) *Tarz-ı Hayat'tan Life Style'a* adlı kitabındaki bir bölümde rastlanmaktadır. Ancak Bali'nin çalışması bilimsel olmaktan ziyade gazeteciliğe özgü (*journalistic*) bir çerçeveye oturmaktadır. Aslında Siyah Türkler - Beyaz Türkler diye bir ayrıma gidildiğinde renklerden ziyade Türkiye'nin 1980 sonrası dönemde yaşadığı toplumsal dönüşümlerin ortaya çıkardığı krizler konuşulmaktadır (Grelow, 2014: 6). Literatürde de Beyaz Türk fenomeninin olgunlaşmaya başladığı dönem olarak 1980'lerin sonu ve 1990'ların başına işaret edilmektedir. Buna temel sebep olarak da, ilgili dönemdeki neoliberal devlet politikalarıyla Türkiye'nin bir piyasa toplumuna evrilmeye başlaması ve köyden kente doğru gerçekleşen hızlı göç gösterilmektedir (Demiröz ve Öncü, 2005; Arat-Koç, 2007; Ergin, 2008). Arat-Koç'a (2007: 44) göre bu dönemde ekonomik düzende yaşanan değişimler sayesinde sınıf yapıları farklılaşmıştır ve kentler "kazanalar" ve "kaybedenler" diye farklı alanlara bölünmüştür. Bu dönemde şehirlere yeni gelen

"göçmenlerin davranışları medeniyete ve şehir yaşamına yönelik bir tecavüz olarak görülüyordu. Zira kadınların türban takmasından tutun, erkeklerin sokakta pijamayla dolaşması ve halka açık parklarda geniş ailelerin piknik yapmasına kadar pek çok kabahat işliyorlardı. Şehirli, parkları kullanamamaktan şikayet ediyorlardı (çünkü parklar bu birbiriyle uyumsuz iki kültür tarafından paylaşılazdı)" (White, 2013: 177).

Bu dönemde eğitim düzeyinizden bağımsız olarak, sahip olunan aksan dahi beyazlığın veya siyahlığın bir belirleyicisi olmuştur. Yalnızca İstanbul aksanı konuşabilenler Beyaz Türk sayılır hale gelmiştir. Bunun dışındakiler köylülüğü, şehre yeni gelmişliği ve doğulu olmayı temsil etmektedir (Ergin, 2017: 230).

Yine aynı dönemde tüketim kültürü medeni bir insan olmak için başat bir faktör haline gelmiştir ve bu durum Türk basınında da kendine güçlü bir alan oluşturmuştur. Örneğin, Bali'ye göre 90'lı yıllar boyunca Mehmet Barlas ve Çetin Altan gibi köşe yazarları "Batı'da mevcut olan daha iyi ve ileri yaşam koşullarını sürekli örnekler vererek methettiler. Türk insanının, içinde bulunduğu hayat şartlarından daha iyi, hatta lüks yaşam koşullarını hak ettiğini savundular" (Bali, 2002: 307). O yıllarda bazı köşe yazarları gündemdeki olayları analiz etmenin çok daha ötesine geçip, Türk insanının çağın koşullarına nasıl adapte olması gerektiğini açıklayan önerilerde de bulunmaktaydılar. Hatta bazı yazarlar tavsiye vermeyi aşan yazılarıyla alt sınıfları aşağılayan cümleler sarf etmekteydiler. Örneğin, Güneri Cıvaoğlu genç kadınlara nasıl yaklaşılması hususunda "Yeni Türk İnsan"na öğütler verirken; Serdar Turgut da "köyündeki at arabasından inip, İstanbul'a sefilleri oynamak için gelen insanlar"ın kentte yeni bir hayat kurarken, önceliği "ter kokmamaya" vermeleri gerektiğinin altını çizmekteydi (Bali, 2002: 309). Hadi Uluengin ise, *Hürriyet Gazetes'i*nde 8 Ekim 2000 tarihinde yayımlanan köşe yazısında köyden kente göç edip kentleşemeyen bireyleri açık bir dille azarlamaktaydı (Bali, 2002: 310). Yine de bu yazarların hiçbirisi Mine G. Kırıkkanat kadar tepki çekmedi (Günel, 2001; Bora, 2013: 93). Kırıkkanat'ın *Radikal Gazetes'i*ndeki yazılarından hatırlanan "kıllı ve kısa bacaklı mangalcılar" (Kırıkkanat, 2005) tiplmesi bugün hala Türk elitinin geniş halk kitlelerini nasıl aşağıladığı anlatılırken örnek olarak kullanılmaktadır.

Kavramın Kökeni

“Beyaz” (*white*) kavramı üzerine çalışmaları bulunan Richard Dyer’a (1997: 58) göre, kimi istisnalar bir kenara bırakılırsa, “Beyaz” kavramı daha çok “iyiliğe” gönderme yapmakta ve “kötü” olan siyahın zıddı olarak bir yananlam (*connotation*) kazanmaktadır. Bu genel kabulü takiben Beyaz Türkler bağlamında kavramın kökeni incelendiğinde; literatürde yapılan tartışmalar göstermektedir ki, Beyaz Türkler diye bir kavram üretilirken Amerika Birleşik Devletleri’ndeki WASP tanımlamasından esinlenilmiştir (Bali, 2002: 324; Karakul, 2010: 35). ABD’deki WASP kavramı Beyaz/Siyah ikiliği (*dichotomy*) üzerinden bir anlam kazanırken, Türkiye’de sosyal bir olguyu açıklamak için bu kavramdan esinlenilmiş olması ilginç bir noktadır. Demiröz ve Öncü’ye (2005) göre böyle bir esinlenmenin sebebi “Amerikanlaşma” ve “toplumsal eşitsizliklerin yükselişi”yle açıklanabilir:

“[...] Akla gelebilecek ilk neden, hakim çevrelerin Amerikan etkisine daha fazla girmeleriyle birlikte, Türkiye’de bireysel başarıyı, giderek Amerika’daki renkli nüfus karşısında normalliği ve üstünlüğü temsil eden Beyaz imgesiyle ifade etmeye yönelmiş olabilecekleridir. Buna karşılık, alt sınıfların organik aydınlarının Beyaz imgesinin gizlediği toplumsal eşitsizliklere dikkat çekmek amacıyla, beyazlığı olumsuzlayarak, Siyahlığı sahiplenmelerinin de söz konusu ikiliğin yaygınlaştırılmasında rol oynamış olduğu düşünülebilir.” (Demiröz ve Öncü, 2005: 173)

Kavramın medyadaki ilk temsiline giden yoldaki gelişmeleri irdelerken, Ergin’in (2008: 843) analizi dikkat çekicidir. Buna göre 1980’ler, toplumun ekonomik ve yaşam biçimi anlamında liberalleşmesiyle, kentli orta sınıfları ortaya çıkarmıştır. Bu sınıfın medyadaki temsilcileri sosyal sorunları anlamaya çalışırken, renksel (*chromatic*) yaklaşımın gücünü keşfetmiş ve sorunlara “Beyaz” Türk tanımlamasını kullanarak bir çözüm arayışına girişmiştir. Bunun öncülü mahiyetinde 80’li ve 90’lı yıllarda -Beyaz Türkler ifadesi kullanılmadan- “Euro Türkler”, “elitler”, “küçük mutlu azınlık” denilerek Türkiye’de üstü kapalı bir biçimde Beyaz Türkler diye bir tartışmanın yapıldığı literatürün genelinde görülebilmektedir. Beyaz Türkler kavramının literatürdeki ilk kullanımı ise gazeteci Ufuk Güldemir’e aittir. Güldemir’in 1992’de yayımlanan *Teksas Malatya* isimli kitabında, Turgut Özal’ın yükselişine eleştirel bakanlar tanımlanırken bu kavram kullanılmıştır (Bora, 2013: 88). Kavramın açık bir şekilde medyada kullanımının başlangıcı olarak ise, Serdar Turgut’un Hürriyet’te 22 Mart 1995’teki köşe yazısı gösterilmektedir (Bali, 2002: 325). Turgut bu köşe yazısında İstanbul’da aynı şehri paylaşmak istediği insanları ve kendisini “Beyaz Türkler” olarak isimlendirmektedir (Dağtaş, 2008).

Literatüre Göre Beyaz Türk

Ramm (2016: 1355) Siyah Türk – Beyaz Türk ayrımını karikatürize ederek anlatırken şunları sıralamaktadır: Siyah Türk arabesk müzik veya halk müziği dinler. Beyaz Türkün müzik tercihi ise Batı klasik müziği veya Türk popudur. Siyah Türklerin hafta sonu eğlencesi mangal yapmaktan, Beyaz Türkler tenis oynar veya kayak yapar. Bazen bu ayrım ayrıntılarda gizlidir. Beyaz Türk taksidi arka sağda otururken, Siyah Türk direkt şoför yanında oturabilir. Daha karikatürize şekilde tanımlamak gerekirse Beyaz Türkler papyonuyla, Siyah Türkler tespihleriyle endam ederler (Sekman, 2000, Akt. Ramm, 2016: 1355). Burada sıralanan keskin ayrımlar konuyu eğlenceli hale

getirse de Siyah Türk – Beyaz Türk ikiliği çok daha karmaşık bir yapıdan doğmuştur. Aslında Türkiye'deki beyazlık arayışlarının kökenleri bizi Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar götürür. Bizzat devletin finansa ettiği girişimlerle Türk ırkının beyaz Avrupa ırkıyla olan benzerlikleri dönemin bilimsel ekolleri takip edilerek "ispatlanmaya" çalışılmıştır. Yeni Türk kimliği Osmanlı ve İslam mirasını reddetmeye eğilimli, İslam öncesi Türk kültürünün öğelerini yücelten bir anlayışla var edilmeye çalışılmıştır. Bu durum öyle bir hal almıştır ki, 1932'de düzenlenen Türk Tarih Kongresinde tüm Beyaz Aryan ırklarının kökeni olarak Orta Asya gösterilmiş ve Türklerin Batı medeniyetinin gerçek kökeni olduğu iddia edilmiştir. 1937'de gerçekleşen aynı Kongrede ise Türklerin tamamen beyaz ırka ait olduğu "bilimsel" olarak ispatlanmaya çalışılmıştır (Gökay and Hamourtziadou, 2016: 179; Ergin, 2017: 75).

Cumhuriyetin ilk yıllarına ait bu girişimler biyoloji ve antropoloji merkezli olup yeni bir ulus oluşturmayı hedeflemekle ilgilidir. Bu çalışmanın ilgilendiği "Beyaz Türkler" sınıflandırması ise ırksal, etnik ve renksel tartışmalardan ziyade kültürel, siyasi ve sosyolojik katmanlarla ilişkilidir. Bu makalede kastedilen Beyaz Türklük hızlı kentleşme, varoşların doğuşu, köylülüğün kentte görünür olmaya başlaması, çevrenin merkeze eskisi kadar uzak olmaması ve neoliberal politikaların sonucu olarak yeni bir burjuva sınıfının doğması üzerinden anlatılmaktadır (Ramm, 2016: 1357).

Türkiye özellikle 1950 sonrasında hızlı bir şekilde kırsal alandan kente doğru bir göç serüvenine şahit olmuştur (İçduygu ve Sirkeci, 1999). Kırsal kesimden ayrılıp kentlerde yeniden bir araya gelen gruplar adeta "yeniden kabileleşme" yaşayarak etnik ya da dini kökenli yeni cemaat yapılarını doğurmuşlardır (Sağlam, 2006). Kente doğru yaşanan hızlı göç yüksek yoğunlukta bir barınma ihtiyacını tetiklemesine rağmen konut inşaatlarının yavaşlığı, gelir seviyesinin yetersizliği ve kaçak yapılaşma furusu kaçınılmaz bir şekilde gecekondulaşma denilen kırsalın kentte yaşandığı yeni bir sosyal ortamı üretmiştir (Yenigül, 2005). "Kentleşme gibi bir değişim ve geçiş sürecine dâhil olan göçmenler, kendilerine ait olanı sürdürmede, yinelemede ve aktarımda zorlanmışlardır. Bu zorlanma arabesk tarzı ara bir kültürün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır" (Ekici ve Tuncel, 2015). Kentlerdeki bu yeni ortam zamanla kendi siyasi eğilimlerini, kültürünü, insan ilişkilerini ve arabesk müziği toplumda görünür kılmıştır (Konyar, 2011). Arabesk müziğin kitleselleşmeye başlaması toplumun bazı kesimlerince kolayca sindirilememiştir. Bu müzik türünün Türkiye'nin doğusuna, daha da ötesi Arap kültürel formlarına işaret etmesi cumhuriyet ideolojisinin batılı görünümüne uygun bulunmamıştır ve İstanbullu elitlerce –bu makale bağlamında ele alırsak Beyaz Türklerce- bu müzik reddedilmiş hatta devlet televizyonunca yasaklanmıştır (Özkan, 2007). Kitle iletişim araçlarının merkezi hedef alan yayıncılık anlayışıyla modernleştirilmesi merkez ve çevre arasındaki kültürel kopukluğu daha da büyümüştür (Mardin, 2013). Tam da bu noktada Beyaz Türkler kavramını 90'lı yıllarda üreten gazetecilerin yazılarında bahsettikleri durumun izleri görülmektedir. Gazetecilerin şikayet ettikleri konular çevreyi daha da dışlamak üzerine kurulmaktadır. Kente göçenlerin kent yaşamına uyum sağlayamaması, kentin ahengini bozması, madden zenginleşse dahi eğitim düzeylerinin yetersiz oluşu onları mevcut kentli Türk imajından başka bir yere konumlandırmıştır. Türkiye'deki bu durum White kendi çalışmasında şöyle açıklamaktadır:

"Basın, medya, piyasa ve boş zaman faaliyetleri, bireylerin benliklerini sunmaları için sürekli değişen bir boya paleti sunar. Türkiye'de bu öğeler son derece siyasallaşmıştır..."

Bir yudum viski, tıpkı kan damlası gibi, sosyal sınıfın, yaşam tarzının ve politik değerlerin yüksek gerilimli bir kültürel göstergesidir” (2013: 201).

Beyaz Türkler olarak isimlendirilen kesimin muğlaklığını teslim etmekle beraber literatürün geneline bakıldığında Beyaz Türklerin nasıl tanımlandığı üzerine bazı ortak noktalar saptanabilmektedir. Buna göre Beyaz Türkler’in çoğunluğunun “neoliberal”, “milliyetçi” ve “oryantalist” eğilimlere sahip olduğu iddia edilebilir. Dolayısıyla, Beyaz Türkler içe kapalı bir Türkiye yerine, uluslararası finans ağlarıyla dünyaya eklenmiş ve Avrupa Birliği üyeliğine odaklanmış bir Türkiye hayal etmektedirler. Görünüşteki kozmopolitan özelliklerine ters düşse de, Beyaz Türkler milliyetçi olarak da tasvir edilmiştir. Buna sebep olarak ise 90’lı yıllarda Türkiye’nin güneydoğusunda yaşanan çatışmaların şiddetlenmesi gösterilebilir. Bu kökene rağmen aynı durum yeni nesil Beyaz Türkler için geçerli olmayabilir. Nilüfer Göle’ye (2017: 879) göre özellikle Gezi Olayları’ndan itibaren yeni bir post-seküler nesilden bahsetmek mümkündür. Göle’ye göre bu gençlerin aileleri yukarıda tartışılan Beyaz Türk tanımlamasına girebilecek bireyler olmasına rağmen, yeni nesil gençlik kültürel açıdan çok yönlü ve melez; ayrıca yerel ve küreseli birlikte kucaklayabilen kişiler haline gelmiştir.

Yeni neslin durumu tartışmalı olsa da, köklerini 90’lı yıllara dayandıran Beyaz Türklerin bir diğer özelliği de oryantalist eğilimlere sahip olmalarıdır. Bunu açıklarken Beyaz Türklerin hem Türkiye içindeki muhafazakârlara, hem de Ortadoğu’daki Müslüman halklara ve o bölgedeki dini devlet yapılarına bakışları dikkate alınmıştır (Akyol, 2011: 82-83). Buna ek olarak, Beyaz Türklüğün oryantalist karakteri, kendini en ilgi çekici şekilde Türkiye’deki İslamcılara yönelik tutum belirlenirken göstermektedir. Buna göre, Beyaz Türkler İslamcılarını/muhafazakârların devlet ve toplum yapısı içinde daha güçlü hale gelmesini analiz ederken, rejim hassasiyetleri kadar, ülkenin Batı dünyasındaki imajını da hesaba katmaktadırlar (Arat-Koç, 2007: 48). Aslına bakılırsa Beyaz Türklerin oryantalist olmaları, milliyetçi olmaları kadar kendi içinde çelişkili değildir. Zira, oryantalist olmadan Beyaz Türkler hem kendi toplumu içinde hem de Doğu ve Batı dünyaları arasında kendi konumunu belirlemede zorluk çekeceklerdir. Dolayısıyla, Beyaz Türkler kendi konularını ifşa etmek adına, kendi toplumu içinde geleneksel ve muhafazakâr olanı ötekileştirerek kendini yüceltecek, daha makro düzeyde ise Doğu’yu dışlayarak, Batı dünyasına ait olduğunu belli etmeye çalışacaktır. Bu tavır Osmanlı’nın son dönemleri ve Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki modernleşme akımında aktif rol alan kişilerin geleneksel olana ve daha geniş anlamda Doğu’ya bakışındaki “Türk Oryantalizmi”nden çok farklı değildir (Eldem: 2010). Bu noktada, Demiralp’in (2012: 513) Bourdieu’nun fikirlerinden yararlanarak gazetecilerin halkı küçümseyen yazıları neden kaleme aldığını teorik düzeyde açıklaması, literatürden bir örnek olarak verilebilir. Demiralp’e göre yaşam biçimindeki farklılıklar bir toplumdaki statü gruplarını da belirleyecektir. Kendi pozisyonlarını toplumun genelinden farklı gösterme eğiliminde olan egemen statü grupları, kültürel farklılıkları temel alan bir yapı kurmaya çalışacaklardır. Bunu yaparken de “kendini” ve “öteki” diye toplumu ikiye ayırmaya ihtiyaç duyacaklardır (Demiralp, 2012: 513).

Kapsam ve Yöntem

Neuman, sosyal bilimlerde kullanılan kavramların günlük hayattaki konuşmalar esnasında kullanılan kavramlara göre çok daha belirgin bir şekilde tanımlanması gereğine işaret eder: “Toplumsal kuram, iyi tanımlanmış kavramlar gerektirir. Tanım,

kuramı araştırmayla bağlantılandırmaya yardımcı olur. İncelemeci araştırmancının ve çoğu iyi araştırmancının değerli bir amacı, kavramları netleştirmek ve rafine hale getirmektir. Zayıf, çelişkili ya da net olmayan kavramlar, bilginin ilerlemesini kısıtlar” (Neuman, 2006: 83). Üzerinde yeteri kadar akademik çalışma yapılmadığı için Beyaz Türkler ifadesinin şu aşamada “floating” (sabit olmayan), içi tam olarak doldurulamamış bir kavram olduğu iddia edilebilir. Dolayısıyla, bu çalışmanın temel amacı Türk basınında Beyaz Türkler kavramının nasıl ve ne anlamda kullanıldığını tespit etmek ve medya içeriğindeki Beyaz Türkler kavramını daha anlaşılır kılmaktır. Araştırma bir bütün olarak Beyaz Türkler kavramının sosyolojik arka planını ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmanın hedefi gazete içeriklerinde -özellikle köşe yazılarında- yer alan Beyaz Türklerle ilgili temsilleri analiz etmektir. Dolayısıyla çalışma, Türkiye’deki siyasi ve toplumsal gelişmelerin toplam bir analizini yapmaya değil; Beyaz Türkler kavramının basındaki temsilini incelemeye odaklanmaktadır.

Verilerin Seçilmesi ve Toplanması

Bu araştırmancının örneklemini Türkiye’de ulusal çapta günlük olarak yayın yapan tüm gazetelerdir. Örneklem kapsamına alınacak zaman periyodu için 1 Ocak 2017 ile 31 Aralık 2017 tarihleri arasındaki 365 gün seçilmiştir. Bu tarih aralığının seçilmesiyle literatür taramasında konuyla ilgili geçmişte yapılan çalışmalar ışığında tartışmanın en güncel hali analiz edilebilecektir. Araştırma materyallerin toplanması için PRNet dijital gazete arşivi kullanılmıştır. Arşivde tarama yapılırken “Beyaz Türkler” ifadesi anahtar kelime olarak girilmiş ve yalnızca ulusal gazeteler taramaya dahil edilmiştir. Bir metinde bu anahtar kelimenin en az 1 kez geçmesi ilgili metnin araştırma örneklemine girmesi için yeterli görülmüştür. Bu kriterler ışığında 185 adet metin araştırma örneklemine alınmıştır. Elde edilen veriler göstermiştir ki Beyaz Türkler konusunda anlamlı büyüklükte bir haber metni kümesi bulunamamıştır. Buna rağmen haber metinleri de analiz kapsamına alınmış ve bulgular kısmında sunulan temalardan biri haber metinlerinden üretilmiştir. Özetle, Beyaz Türkler konusunda yayımlanan haber metinlerinin köşe yazılarına oranla hem nitel hem de nicel olarak oldukça yetersiz kalması araştırmancının daha çok köşe yazıları üzerine odaklanılarak gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Verilerin Analizi: Tematik Analiz

Araştırma kapsamında elde edilen ham veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analiziyle çoğu durumda benzerlikler gösteren bu teknik, içerik analizine kıyasla nitel analize daha fazla odaklanmakta ve frekans analizi gibi nicel çıkarımlara önem vermemektedir. Tematik analizde temaların önemi temaların nicel gücüne değil araştırma sorularının cevaplmasına sunduğu katkıya bağlıdır (Vaismoradi vd., 2013: 399). Basit bir şekilde ifade edersek, tematik analiz araştırılan olgu ve olaylarda hangi temaların ön plana çıktığıyla ilgilenmektedir. Tematik analiz belirli bir teorik görünüme dahil olmadığından çok farklı teoriler ve epistemolojik yaklaşımlar dahilinde yöntem olarak seçilebilir (Joffe, 2012). Ayrıca bu analiz türü sosyal inşa süreçlerinin analizlerinde kullanılabilirliğinden ve belirli bir temsilin nasıl geliştiğini ortaya koyduğundan (Joffe, 2012), gazete içeriklerinde Beyaz Türkleri analiz etmeyi amaçlayan bu çalışma için de uygundur.

Tematik analiz metinlerde önemli noktaların neler olduğu veya hangi noktaların

ön plana çıkartıldığını vurgulamaya çalışır (Zhaparaliev, 2017). Tematik analizin uygulanabilmesi için öncelikle elde edilen veriler çeşitli birimlere ayrılır. İkinci aşamada ise bu elde edilen birimler belirli gruplarda toplanır (Cevher, 2012: 111). Bu gruplar örneklemin bütününden elde edilen tematik ayrımları üretir. Araştırma soruları da bu tematik ayırım üzerinden cevaplanacaktır. Tematik analiz sonucunda ortaya çıkartılan temalar tartışılan konuların ve olayların nasıl çerçevelendiğini gösterecek ve örneklemin genelindeki anlam örüntüsünü daha somut bir biçimde anlamlandırmayı sağlayacaktır (Köse ve Yılmaz, 2010: 186). Tematik analiz yönteminin uygulanabilmesi için bu çalışma kapsamında 1 temel ve 6 alt araştırma sorusu belirlenmiştir. Sorulardan oluşturulan kategoriler bir kodlama tablosu hazırlanarak kodlama için hazır hale getirilmiştir. Bu kodlama tablosu sayesinde veriler toplanacak ve yukarıda açıklandığı şekliyle belirli gruplara ayrılarak tematik analiz gerçekleştirilecektir.

Temel araştırma sorusu:

“Beyaz Türkler kavramıyla Türk basını neyi ifade etmektedir?”

Alt araştırma soruları:

1-Metin hangi gazetede yayımlanmıştır?

2-Metin hangi tarihte yayımlanmıştır?

3-Metin türü nedir? (Haber/Köşe yazısı)

4-Beyaz Türkler metinde nasıl yansıtılmıştır? (olumlu/olumsuz/dengeli)

5-Beyaz Türkler için hangi sıfat, isimlendirme ve/veya yaftalama kullanılmıştır?

6-Beyaz Türkler ifadesi siyasi anlamda nasıl kullanılmıştır?

Metinlere yukarıdaki soruların sorulmasının ardından Beyaz Türkler kavramıyla basın içeriğinde ne kastedildiğine ilişkin örneklemede çok farklı temalarla karşılaşılmıştır. Bunlar:

- Beyaz Türkleri terör ve darbe yanlısı gösteren tema
- Beyaz Türklerin yerliliğini sorgulayan tema
- Beyaz Türklerin aşağılandığı tema
- Yunan adalarındaki turist Beyaz Türk teması
- Beyaz Türkleri savunan temalar

Aşağıdaki 2 bölüm Beyaz Türklere ilişkin farklı temsilleri olumsuz temsiller ve olumlu temsiller adlı iki başlık ve onları oluşturan temalar üzerinden inceleyecektir.

Beyaz Türklere İlişkin Olumsuz Temsiller “Terör Ve Darbe Yanlısı Beyaz Türkler”

Türkiye'nin yoğun siyasi gündemi, ülkenin son yıllarda yaşadığı terör saldırıları ve 15 Temmuz darbe girişimi gibi olaylar Beyaz Türklere bakış açısını da sarsıcı bir şekilde değiştirmiştir. Özellikle, iktidara destek veren bir yaygın politikasına sahip medyada Beyaz Türklere yöneltilen ithamlar, bu kategorileştirmeye ilişkin 90'lı yıllardaki ve 2000'li yıllardaki yaklaşımdan oldukça farklılaşmaktadır. Beyaz Türkler kavramının ortaya çıktığı dönemde hangi anlama geldiği literatür taramasında etraflıca tartışılmıştı. Literatürdeki tanımlama 90'lı yıllar ve 2000'li yılların başındaki algıyla bazı noktalarda örtüşürken, son yıllarda kavramın çerçevelenme biçimleri Beyaz Türklere ilişkin literatürdeki anlatımların yetersiz kaldığını gösteren yeni özellikler ortaya koymaktadır. Aşağıdaki kısım Beyaz Türkler hakkında -büyük bir çoğunluğu 90'lı yıllardaki atıflardan

farklı olarak- yeni olumsuz² tanımlamaların neler olduğunu ve yeni anlatım biçiminin Türk basını tarafından nasıl kullanıldığını örnekler üzerinden açıklayacaktır.

Örneklemede analiz edilen köşe yazılarının önemli bir bölümünde Beyaz Türklerin darbe destekçisi olduğu iması ve bazen de açık iddiası mevcuttur. Örneğin, 28 Şubat sürecine ilişkin bir yorumda Yeni Akit gazetesinden Akif Bedir imzalı bir köşe yazısı Beyaz Türkleri 28 Şubat darbesi döneminde devletin içindeki hakim güç olarak şöyle sunmaktadır: “Yeşil sermaye denilen Anadolu sermayesinin batırıldığı, milyarlarca doların ise yurt dışına kaçırıldığı, halkın taleplerinin yok sayıldığı, ‘Beyaz Türklerin borusunun öttüğü bir “kaos” dönemiymi...” (Yeni Akit, 20 Aralık 2017). Yeni Akit’in köşe yazarları arasında daha sert bir tona sahip örnekler de mevcuttur. Bunlardan birinde Abdurrahman Dilipak, Beyaz Türkleri açıkça ipleri Batının elinde olan bir güruh olarak yansıtmaktadır. Dilipak, Beyaz Türkleri terör örgütleriyle yan yana ve aynı sıralama içerisinde sunmakta ve Beyaz Türklerin terör unsurlarıyla aynı kaynaktan beslendiklerini ima etmektedir: “... Bizdeki ılımlı İslam’ın arkasında da aynı çevreler var, DEAŞ’ın arkasında da, Husilerin arkasında da aynı güçler var. FETÖ de aynı merkezden yönetiliyor, PKK, PYD de, Beyaz Türkler de!” (Yeni Akit, 15 Kasım 2017). Aynı şekilde Star Gazetesi’nde yayımlanan bir yazısında Ahmet Kekeç, İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener’i destekleyenler listesinde terör örgütleriyle birlikte Beyaz Türkleri de sıralamıştır: “... Doğan Medya Grubu, FETÖ, Avrupa Birliği ülkeleri, Amerika, İngiltere, hocalar, Beyaz Türkler, Yağız Türkler, Kardeşin Türkler, PKK’lılar, HDP’liler, hepsi...” (Star, 1 Kasım 2017). Mehmet Barlas’ın Sabah’ta yayımlanan yazısı da bu görüşü teyit etmektedir. Barlas, bazı Beyaz Türklerin 15 Temmuz darbe girişimine destek olduklarını hatta bir kısmının FETÖ üyesi olduğunu iddia etmektedir. Tarihsel arkaplana da vurgu yapan Barlas’a göre Beyaz Türklerin darbe destekçiliği 1960’lara kadar uzanmaktadır. Örneğin, Barlas’ın yazısında -bir Beyaz Türk aile olarak kabul edilen- Selim İleri’nin ailesinin 27 Mayıs darbesini sevinçle karşıladığından bahsedilmektedir. Barlas’ın bu yazısının bu araştırma için en önemli özelliği ise Beyaz Türklüğü somutlaştırmasıdır. Genelde Beyaz Türklerle ilgili yorumlarda isim verilmemektedir. Barlas, burada ünlü bir yazar olan Selim İleri’yi ve ailesini Beyaz Türk tiplemesine örnek olarak göstermiştir (Sabah, 6 Ekim 2017).

Beyaz Türkleri terör ve darbecilikle eşleştiren kalemlerden bir diğeri de Hayrettin Karaman’dır. Yeni Şafak’taki köşe yazısında önce merkez-çevre ilişkisi üzerinden Türkiye’deki toplumsal dönüşümü açıklamaya çalışan Karaman, Beyaz Türklerin söylemlerine değil eylemlerine bakılmasını salık vermektedir:

2 Beyaz Türklerle olumsuz yaklaşan metinlerde kullanılan sıfat ve tanımlamalar:

-“Darbeleri sevinçle karşılayanlar”, “FETÖ’cü”, “Terör destekçisi”, “Terör sevici”, “PKK yanlısı”, “Anarşi, kaos, isyan yanlıları”.

-“ABD destekçisi”, “Batı yanlısı”, “Batı taklitçisi”, “İsrail’in kullanabileceği kişiler”, “Casuslarla ve terör örgütleriyle beraber iş tutanlar”.

-“Anadolu çocuğu olmanın zıttı”, “Milli ve yerli olmayan”, “Bu ülkenin değerlerine düşman”, “Çılgın partilerde boy gösterenler”, “Türkiye’yi terk etmek isteyenler”.

-“Hükümet karşıtı”, “Erdoğan’a saplantılı nefret duyanlar”.

-“HDP’yi itibarlı gören”, “HDP’ye yakın”, “Sol tandanslı”, “Merak Akşener’in destekçileri”, “CHP’li”, “Belediyelerin CHP’li olduğu yerlerde yaşayanlar”, “Ulusalıcı”, “Kemalist”, “Derin devlet”, “Kendilerinden başkalarını Türk saymayanlar”.

-“Sonradan görme”, “Ülkenin kaymağını haksızca lüpleyenler”, “Milletin sırtından zengin olmuş”, “Zengin”, “Torpille bir yerlere gelenler”, “Arsızlar”, “Kanun tanımazlar”.

-“Hürriyet Gazetesi okuyucusu”, “Bodrum uçağına binenler”, “Kırcaalili”, “Almancı”.

“... dünyanın gidişi aksi yönde zorlayınca büyük kitle oyunu bozmuş, çevreden merkeze yürüyüş başlamış, ülkenin asıl unsuru her alanda biz de varız ve var olacağız demişlerdir. Bu beyaz Türkler şimdilerde ‘insan hakları, demokrasi, aydınlanma, çağdaş medeniyet ve değerler’ gibi kavramlara sarılmış olsalar da yaptıkları diktadır, silah zoruyla, insanları idam ve zindan korkusuyla sindirerek hedeflerine ulaşmak olmuştur. Bugün de ümitlerini ya sokak hareketlerine (anarşiye, kaosa, ülkeyi mahvetme pahasına halk isyana ve teröre) veya askeri darbeye bağlamışlardır; siz onların söylemlerine bakmayın, eylemleri bundan ibarettir.” (Yeni Şafak, 16 Temmuz 2017).

Beyaz Türklere ilişkin olumsuz bakış bazı durumlarda siyasi iktidara karşı -göreceleştirel tavır alan köşe yazarlarınca da benimsenmektedir. Oray Eğin’in HaberTürk gazetesinde yayımlanan köşe yazısı FETÖ’yle mücadeleye yeterli desteği vermeyen ve 15 Temmuz’un vahametini hafife alan Beyaz Türkleri eleştirmektedir: “... Beyaz Türkler, sık değişen gündemle belleğini kolaylıkla yitirmeye meyilli olduğundan her defasından sıfırdan başlamak gibi bir zorunluluk oluyor. Özellikle entelektüel elit kesim FETÖ’nün psikolojik savaşına alet olarak konuyu kapatmak, ertelemek derinde gibi.” (HaberTürk, 18 Ocak 2017).

Yukarıda sunulan örneklerde görüldüğü gibi Beyaz Türklerin 2017 yılındaki basın içeriğinde bir hayli olumsuz bir çerçeveye ele alındığını gösteren çok sayıda örneğe rastlamak mümkündür. Bu olumsuz örnekler kimi zaman Beyaz Türkleri darbecilik ve teröre destek olmakla suçlamaktadır. Beyaz Türklere karşı olumsuz bir tavır takınan metinlerin bir kısmı ise bu derecede olmayıp, daha çok Beyaz Türkleri devletin ve ülkenin potansiyelini haksız yere kullanan kişiler olarak göstermektedir. Bu tip eleştiriler Beyaz Türklerin karşısına “Anadolu insanı” söylemini yerleştirmektedir.

Beyaz Türklerin “yerli” olmaması tartışması

Örneklemede bulunan bazı metinler “Anadolu insanı” ve “Anadolulu olma” konusu üzerinden Beyaz Türkleri dışlamaktadır. Bu tip metinlerde Anadolu insanının karşısı, hatta bazı durumlarda düşmanı Beyaz Türklerdir. Literatür taramasında tartışılan merkez-çevre gerilimi bu ayrıştırma üzerinden açık bir şekilde okunabilir. Örneğin, Karar Gazetesi’nden Mehmet Ocaktan’a ait, sınav sistemi hakkında yazılmış bir köşe yazısında Beyaz Türkler “torpille” bir yerlere gelmeye hak kazananlar olarak gösterilmiştir. Ayrıca, yazıya göre Anadolu’nun çocuğu olmak Beyaz Türklüğün antitezidir. Dolayısıyla, çevreden merkeze yaklaşanlar ve merkeze yerleşenler hala merkezde bulunan Beyaz Türklerin zulmüne ve haksız menfaatler edinmesine dur diyecektir:

“... Diyelim ki her okul kendi başına sınav yaptı ve buralarda da eskiden olduğu gibi torpil mekanizması işlemeye başladı ve kapılar sadece beyaz Türklere açıldı. Bu demektir ki, Anadolu çocukları her zaman olduğu gibi yine yeterli düzeyde kaliteli öğretmenin bulunmadığı, eğitimin kırık dökük yapıldığı taşra okullarına mahkum olacaklar.” (Karar, 22 Eylül 2017)

Aynı yazar bir İmam Hatip Lisesi Müdüründen alıntı yaptığı başka bir yazısında “En iyi okullarda yine beyaz Türklerin çocukları okuyor ve bizim Anadolu çocukları yine mağdur” demektedir. Makalenin konusu İHL’lerin nitelik sorunu olmasına rağmen, konu bir şekilde Beyaz Türklere getirilmiştir. Yazıda “Anadolulu olmak” yine Beyaz Türklüğün

bir karşıtı olarak yansıtılmıştır. Ayrıca, Anadolu çocukları “bizim” olarak gösterilirken, Beyaz Türklerin çocukları açık bir “öteki”dir (Karar, 14 Ağustos 2017).

Beyaz Türkler tartışması üzerinden yaşanan merkez-çevre ikiliği sadece eğitimle ilgili konularla sınırlandırılmamaktadır. Aslında bu tartışma çoğu zaman bir iktidar mücadelesine işaret etmektedir. Örneğin, Akşam Gazetesi’nden Markar Eseyan çevrenin merkeze yerleşmesiyle oluşan eşitlik ortamının bazılarını rahatsız ettiğini ifade etmektedir. Eseyan’a göre Beyaz Türkler mutlak iktidarlarını kaybettikleri için mutsuzdurlar (Akşam, 3 Temmuz 2017). İktidar mücadelesi elbette ekonomik beklentilerle de kendini göstermektedir. Bununla ilgili Yeni Akit’ten Sinan Burhan: “Anadolu insanı ekonomik ve sosyal pastadan payını bu hükümet döneminde almıştır. Kim bu hakları almaya kalkışır ülkeyi beyaz Türklere, jakobenlere teslim etmeye çalışırsa kesin olarak buna müsaade etmeyiz” demektedir (Yeni Akit, 24 Haziran 2017). Burhan, bir başka yazısında da eskiden Beyaz Türklerin devlet tarafından korunduğunu iddia etmekte ve bir kast sisteminden söz etmektedir. Yine bu örnekte de

“Anadolu insanı” kategorizasyonu “Beyaz Türkler”in zıddı olarak kullanılmıştır: “AK Parti iktidara geleli 15 yıl oldu. Bu süre zarfında başta alt yapı olmak üzere ekonomide dev adımlar atıldı. Bir kere Anadolu insanının cebi para gördü. Sadece zengin beyaz Türkleri koruyan, bir de Ankara’daki bürokratları koruyan, önceleyen bir sistem vardı. Biz köylüler, esnaflar ekonomiden sosyal statülerden payımızı alamıyorduk.” (Yeni Akit, 15 Ağustos 2017)

Örneklemede karşılaşılan bazı metinler ise Beyaz Türkleri terör ve darbe destekçisi olarak sunmak veya Anadolu insanının zıddı olarak konumlandırmak yerine yalnızca karikatürize etme eğilimindedir. Bu metinler Beyaz Türkleri birer aşağılama nesnesi olarak sunmuştur ve bu aşağılama çoğunlukla Beyaz Türklerin Batı hayranlığı üzerinden gerçekleşmektedir.

Bir Aşağılama Nesnesi Olarak Beyaz Türkler

Beyaz Türklerin toplumun geniş kesimlerine karşı dışlayıcı bir tavır aldığı ve hatta bazı durumlarda aşağılayıcı bir dil kullandığı literatür taramasında belirtilmiştir. Bunun tam karşıtı olarak son yıllarda Türk basınında birçok yazar -belki geniş halk kesimlerini temsilen- Beyaz Türkleri aşağılamakta, onları alay konusu haline getirmektedir. İngilizce kelimeler kullanılarak gösterilen alaycı tutum oldukça yaygındır. Bunun en sık görüldüğü gazetelerden biri Sabah’tır. Özellikle, Engin Ardiç bazı yazılarında konu Beyaz Türklerle ilgili olmasa dahi bir şekilde Beyaz Türklere değinmekte ve onlara İngilizce mesajlar göndermektedir. Örneğin, Yıldız Savaşları filminden bahsederken Ardiç, “Beyaz Türkler, Yıldız Savaşları dediklerinde günaha girecekleri için Star Wars diyorlar” derken (Sabah, 25 Aralık 2017), 31 Aralık’ta yayımlanan bir yazısında ise Beyaz Türkler’in yeni yılını “happy new year” ifadesini kullanarak kutlamayı tercih etmektedir (Sabah, 31 Aralık 2017).

Bazı durumlarda Beyaz Türklerin Batı hayranlığına vurgu yapmak için İngilizceyi kullanmak yerine Beyaz Türklerin Batılı ülkelere olan ilgisine atıf yapılmıştır. Örneğin, Yeni Şafak’taki bir köşe yazısında konu Sudan olmasına rağmen Beyaz Türklerden bahsedilmiştir: “Öğrendik ki, bizim beyaz Türkler için New York’a, Paris’e gidip yerleşmek nasıl bir anlam ifade ediyorsa, Sudanlılar için de İstanbul’da olmak o denli bir ayrıcalık

anlamına geliyormuş” (Yeni Şafak, 23 Kasım 2017). Bu örnekteki Beyaz Türk temsili, Beyaz Türklerin New York ve Paris’e yerleşme eğilimlerini verili olarak kabul ettiği için metinde Beyaz Türklerin Batı hayranı, Batı meraklısı olarak resmedildiği açıktır. Mehmet Barlas ise Beyaz Türklerin Batı hayranlığını sosyal yaşamlarıyla ilişkili olarak sınırlandırmayıp onların her siyasi krizde Batı ülkelerine kaçmaya hevesli olduklarını iddia etmektedir. Barlas, bunu somutlaştırarak ülkedeki gidişattan rahatsız olan birçok Beyaz Türk’ün Barcelona’da ev baktığından bahsetmektedir (Sabah, 6 Ekim 2017). Beyaz Türklerin Batı hayranı olduğuyla ilişkin çerçevelendirme farklı konular üzerinden de güçlendirilmiştir. Ömer Söztutan, Türkiye Gazetesi’ndeki köşesinde ABD ile Türkiye arasında yaşanan vize krizini Türkiye’den ziyade Beyaz Türkleri ilgilendiren bir sorun olarak sunmuştur: “Amerika vizesi en çok Beyaz Türkleri etkiliyor. En çok sesi çıkan ya da hiç sesi çıkmayanlar da yine onlar.” (Türkiye, 12 Ekim 2017).

Beyaz Türklere dönük olumsuz temsillerle ilgili bu çalışmada saptanan son olumsuz tema haber metinlerinde karşılaşılan “zengin Beyaz Türk” imajıyla ilgilidir. Basit bir okuma yapıldığında buradaki zenginlik Türkiye için kötü, Yunan ekonomisi için iyidir.

Yunanistan’ın Yardımına Koşan Beyaz Türkler

Beyaz Türkler konusu köşe yazarlarının tartıştığı bir konudur ve gazetelerde bu konunun haberleştirildiğine çok sık şahit olunmaz. Bu çalışmanın örnekleme dahil edilen metinler de bu durumu doğrulamaktadır. Örnekleme incelenen metinlerin tamamına yakını köşe yazılarından oluşmaktadır. Karşılaşılan ve analiz edilen az sayıdaki haber metni ise siyaset gündeminden uzak olup tek bir konu üzerine odaklanmaktadır: Zengin Beyaz Türklerin Yunan Adalarındaki tatil keyfi. Bu tip haber metinlerinin tamamı Takvim Gazetesi tarafından yayımlanmıştır. Gazete, Beyaz Türklerin yaşam standartları üzerinden bazen alaycı, bazen hayret dolu bir üslupla paparazzi türünde bir içerik üretmeye çalışmıştır. Haber metinlerinin büyük bir çoğunluğu Beyaz Türkleri Türkiye’de para kazanıp Yunanistan’da para harcayan ve Yunan ekonomisini kurtaran kişiler olarak resmetmiştir.

Siyasi konularda kişi isimleri verilmeden suçlanan, hatta kimi zaman terörizme destekle itham edilen Beyaz Türkler, ekonomik konularda veya magazin haberlerinde soyut değil somut olarak isimleri verilen kişilerdir. Örneğin, Beyaz Türkler kategorizasyonunu yaparken kimi kastettiğini somut olarak ortaya koyarak Sabancı ailesinden bahseden bir haberde şu ifadeler kullanılmaktadır: “Türkiye’de kazandıkları paraları Yunanistan’da saçan Beyaz Türkler, ekonomik krizdeki Komşu’yu rahatlatmış! Bu yaz başından beri Türk sosyetesinin akın ettiği Yunanistan’ın gözde adası Mikonos, önceki akşam da kuşatmamız altındaydı.” (Takvim, 29 Temmuz 2017). Haberde Beyaz Türkler’in Türkiye’de kazandıkları paraları yurtdışında harcamaları eleştirilirken, Mikonos’un Türkler tarafından “kuşatılması” birinci çoğul şahıs sahiplik eki kullanılarak anlatılması adeta kuşatmaya sahip çıkıldığı anlamına gelmektedir: “... kuşatmamız altındaydı.”

Bazı haberlerde de Beyaz Türkler’in Yunan Adalarına yaptığı seyahatler Yunan ekonomisinin hesaplanabilmesi bile güç olan dış borcuna çare olarak sunulmuştur: “Tatil için Yunan adalarını tercih eden ‘Beyaz Türkler’ sayesinde Yunan ekonomisi iyiye gitti. Yunan basını, ‘Bizi komşu kurtardı’ dedi.” (Takvim, 11 Ağustos 2017). Yunan ekonomisini Beyaz Türklerin kurtardığına ilişkin abartılı tahmin Takvim’de yayımlanan diğer haber metinlerinde de kendini göstermektedir: “Beyaz Türkler sayesinde ceplerini

dolduran Yunan işletmeciler, Kurban Bayramı'na göz dikti." (Takvim, 17 Ağustos 2017).

Beyaz Türklerle İlişkin Olumlu Temsiller Beyaz Türklerin Ülkeden Ayrılmasına Karşı Çıkanlar

Örneklemin genelini temsil etmese de bazı metinlerde Beyaz Türkleri savunan yargılar görmek mümkündür³. Bunlardan birinde Sözcü Gazetesi'nden Nedim Türkmen hükümeti eleştirmekte ve Beyaz Türklerin hakkının yendiğini ima etmektedir. Ayrıca Türkmen, karşılaştırma yaparak Beyaz Türkleri üstün, mültecileri aşağı görmektedir: "Ülkede yaşayan insanlarda yaratılan gelecek endişesi ve yok edilen kurumlar nedeniyle bu "Beyaz Türkler" zaten bize oy vermiyor, giderlerse gitsinler mi demek isteniyor? Bize Suriyeli ve Afganlılar yeter mi demek isteniyor?" (Sözcü, 11 Eylül 2017). Beyaz Türklerin Türkiye'den ayrılmak istemesi konusunda Beyaz Türklerin savunulduğu bir başka yazı ise Karar Gazetesi'nde yayımlanmıştır. M. Bahadırhan Dinçaslan'ın yaptığı analizde elitlerin aşağılanması ve Beyaz Türklerin ülkeyi terk etmesinin mutlulukla karşılanması eleştirilmektedir:

"Yerli ve milli" denince aklımıza ikinci sınıf geliyor, ilk sınıfa «Robert mezunları», "beyaz Türkler", "elitistler" diyoruz; onları aşağılıyoruz, itiyoruz, gitsinler istiyoruz. Oysa tam tersi beklenirdi, herhalde. İşçimizin sağcı, zenginimizin solcu konumlanması gibi, bize has absürtlüklerin elbette bir anda sonu gelmeyecek. Ancak "muhafazakâr" kesimin "elit" düşmanlığı oldukça belirgin, rövanşist bir zihniyetle şu kadar yıllık cumhuriyetin yetiştirebildiği herkes çemberin dışına itiliyor; yerleri ise liyakat ve kabiliyete göre değil, mediokratik yöntemlerle dolduruluyor." (Karar, 2 Eylül 2017)

Beyaz Türkleri eleştirenleri eleştiren bu görüşün daha ötesinde ise Beyaz Türkleri Türkiye'nin geleceği için kurtarıcı olarak gören bir çerçeveleme biçimi yer almaktadır. Bu tip örnekler Beyaz Türklerin olumsuz yansıtıldığı örneklerde sunulan gayrimeşru alandan Beyaz Türkleri çıkarmaya çalışmaktadır.

Bir Kurtarıcı Olarak Beyaz Türkler

Örnekleme Beyaz Türklerle ilişkin en olumlu fikirleri Ertuğrul Özkök ve Oray Eğin kaleme almıştır. Özkök'e göre Türkiye'nin aydınlık geleceğini Beyaz Türkler, Beyaz muhafazakârlar, Beyaz Kürtler ve Beyaz Ülkücüler beraber inşa edecektir. Önceki bölümlerdeki bazı örneklerde terörist olmakla yan yana getirilen Beyaz Türkler, Ertuğrul Özkök tarafından çok farklı şekilde sunulmaktadır. Özkök, Beyaz Türklüğün yeni bir versiyonu olabilecek Beyaz muhafazakârların gelecekte güçleneceğine vurgu yapmaktadır: "Kendilerini muhafazakâr olarak niteleyen bir kesim var. Bunlar 35 yaşından genç, iyi eğitilmiş, büyük şehirlerde yaşıyorlar, gelir düzeyleri ortalamaların üstünde. Bunlar, laikliğe, insan haklarına ve Avrupa Birliği'ne inanıyorlar." (Hürriyet, 8 Haziran 2017).

Beyaz Türklerle ilgili olumlu çerçevelemelerden bir diğeri de Oray Eğin'in yazısıdır. FETÖ'nün Galatasaray Spor Kulübü'ne sızmasını anlatan Oray Eğin, Galatasaray'daki Beyaz Türklerin aslında bunu engellemeye çalıştıklarını iddia etmektedir. Eğin'e göre

3 Beyaz Türklerle olumlu yaklaşan metinlerde kullanılan sıfat ve tanımlamalar: "Mağdurlar", "Türkiye'nin kurtarıcısı", "Türkiye'nin geleceği".

zamanla Beyaz Türklerin aşığılanması ve küçümsenmesi FETÖ'nün Galatasaray'a sızmasını kolaylaştırmıştır:

"... ilk gören ve müdahale eden Beyaz Türkler'di ama yapmak istediklerini başaramadan gittiler. Fatih Altaylı'nın yöneticiliği de epey kısa sürdü. Keşke devam etseydi, ama sonra yaşanan gelişmelere baktığımızda neden erken kesildiği de anlaşılıyor: FETÖ'nün en kolay sızdığı takım Galatasaray oldu o gittikten sonra. [...] Zaman içinde Beyaz Türklük, elitlik de küçümsenen, borsada değer kaybeden kavramlara dönüştü." (HaberTürk, 21 Şubat 2017).

Beyaz Türklerin Haksızlığa Uğradığını Savunan Metinler

Siyasi iktidara eleştirel bakan gazetelerde Beyaz Türklere ilişkin yazılar son yıllarda sık görülmesine de, Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan iki köşe yazısı Beyaz Türklerin haksızlığa uğradığını iddia etmektedir. Bunlardan ilkinde Tayfun Atay, Suriyeli sığınmacılara karşı toplumsal tepkinin kaynağı olarak sürekli Beyaz Türklerin gösterildiğini fakat aslında sağ muhafazakârların da sığınmacılarla sorunlar yaşadığını vurgulamaktadır:

"Bu ülkeye Suriyeli mülteci akınının önünü açan iktidar politikası karşısında en yüksek perdeden tepki verenlerin genelde laik muhalif kesimler, küçümseyici, aşağılayıcı deyişle "Beyaz Türkler" olduğu ileri sürüldü hep. Ve bu kesimler "insanlık" adına kınamaya uğratıldı. [...] Sığınmacılara yönelik böyle [olumsuz] konuşanlar, İzmir'in, Muğla'nın, Bodrum'un, Marmaris'in tuzu kuru, laik 'Beyaz Türkleri' değil... Bunu diyenler, Sultangazi'nin dini bütün muhafazakârları." (Cumhuriyet, 17 Mayıs 2017)

Cumhuriyet'te yayımlanan bir başka köşe yazısında ise Beyaz Türklerin birçok toplumsal problemde günah keçisi haline gelmesinden rahatsız olan Kemal Erdemol, Beyaz Türk karşıtlarının aslında bu isimlendirmeyi kullanarak toplumsal bazı sorunları gizlemeye çalıştıklarını iddia etmektedir: "Sermaye, burjuvazinin iktidarı, emeği sömürme, emekçiye çullanma, bunların hepsi Beyaz Türk tanımıyla karşılanır oldu. Bunlara göre olandan bitenden sınıfsal ya da siyasal olarak burjuva sınıfı değil ama seçkin Beyaz Türkler sorumlu." (Cumhuriyet, 21 Ocak 2017).

Siyasi iktidarı destekleyen yayın politikasına sahip basında ender de olsa Beyaz Türkler konusunda bir özeleştiri olarak kabul edilebilecek makaleler de yayımlanmıştır. Bunlardan birinde Ayşe Böhürler, Türkiye'deki eğitim politikalarına iktidar cenahından bakarak bir özeleştiri yapmaktadır. Böhürler, özeleştiri yaparken Beyaz Türklerin geçmişte bir günah keçisi olarak görüldüğünü ima etmektedir.

"İktidarın yanına yaklaşmadığımız zamanlarda yapamadığımız her şey için haklı bir sebebimiz vardı. Resmi ideoloji, Atatürkçülük, Batıcılık, Elitizm, kalite sorunu, liyakat filan derken nihayet gelip işi Beyaz Türkler'de kilitliyorduk. Zamanla tek sebeplerin bunlar olmadığını bu işlerin hiç de zannedildiği gibi kolay olmadığını elbette gördük. Bir ülkenin eğitim politikasını eleştirmek kolaydı, ama yapmak çok daha zordu." (Yeni Şafak, 23 Aralık 2017)

Sonuç

Türkiye'nin son 10 yılı aşkın bir sürede yaşadığı toplumsal ve siyasi değişimler, Beyaz Türkler diye anılan grubun 1990'lı yıllardaki konumundan çok farklı bir yere evrilmesi –bir anlamda güç kaybetmesi ve ana akım medya ve devlet nezdindeki “ideal vatandaş tipi” (Bilici, 2009: 35) pozisyonunu muhafazakâr eğilimli vatandaş tipine bırakmaya başlaması– Beyaz Türkler üzerine güncel tartışmalara odaklanan bir araştırmayı gerekli kılmıştır. Bu çalışma da Türk basınında 2017 yılında Beyaz Türkler'le ilgili yayımlanan haber metinleri ve köşe yazılarını çözümleme amacıyla hazırlanmıştır.

Literatür taramasında vurgulanan ve Grelow'un (2014) araştırmasında sıkça tekrarladığı 90'lı yıllardaki gazetecilerin köyden kente gelenleri aşağıladığı ve kendi beyaz Türkiye'lerinin değer yargılarıyla olayları yorumladıkları ortam 2017 yılına geldiğimizde bir hayli değişmiştir. Beyaz Türklerle ilgili tartışmalar daha önceleri kültürel ve ekonomik bir ayrıma işaret etmekteyken, son yıllarda –özellikle yayın çizgisi iktidarı destekleyen gazetelerde- “Beyaz Türk olmak” terör örgütlerini ve ABD'yi desteklemekle aynı anlama gelmeye başlamıştır. Bu da Beyaz Türkler üzerindeki tartışmaların artık kentleşme ve gecekondulaşma gibi olgularla ilişkili olmak yerine daha çok güncel siyasete bağımlı bir şekilde yapıldığını ortaya koymaktadır.

90'lı yıllar ve 2000'li yıllarla kabaca kıyaslandığında daha önceleri Beyaz Türklerin toplumu medya içerikleri üzerinden dışladığını ve bazen hakarete varan ifadeler kullandıklarını söyleyebiliriz. Günümüz medya ortamında ise artık aşağılanan, dışlanan ve suçlananlar Beyaz Türkler diye anılan grup olmuştur. İktidarı destekleyen bir yayın politikasına sahip gazetelerde Beyaz Türkler açıkça var olan devlet düzeninin düşmanları olarak gösterilmiştir. Bu çalışmanın örnekleme dahil edilen süreçte yayımlanan metinlerde “Zenci Türklerin” aşağılandığı/dışlandığı örneklere rastlamak oldukça güçtür. Bu durum son yıllarda Türkiye'nin yaşadığı toplumsal dönüşüm ve medyadaki sahiplik yapısındaki büyük değişimle açıklanabilir.

Beyaz Türklerin aslında kimler olduklarını belirlemek bu makalenin sınırlarını aşan bir amaç olurdu. Bu araştırma Beyaz Türkler kavramın doğduğu yer olan medya içeriklerinde nasıl bir çerçeveye sunulduğunu, Beyaz Türk olmanın en azından basın içeriğinde ne anlama geldiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Elde edilen bulgulara göre, 2017 yılının Türkiye'deki gazete içeriklerine bakıldığında Beyaz Türk olmak büyük ölçüde olumsuz hatta bazı durumlarda terör destekçisi bir sınıfa dahil olmak anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, Ertuğrul Özkök ve Serdar Turgut gibi gazetecilerin çok daha güçlü sesler olarak var oldukları 1990'lı yılların medya atmosferinin değişimi, Beyaz Türkler kavramının yaşadığı değişim üzerinden de simgesel olarak okunabilir. Bu noktada Beyaz Türklerin tanımlanmasına ilişkin yaşanan dönüşüm aslında büyük ölçüde Türkiye'de çevreden merkeze uzanan yer değiştirmenin boyutlarını da ortaya koymaktadır.

Akgün'e göre “Beyaz Türk de her sosyal tip gibi, somutlaştırılabilecek imajlar üzerine kurulmuştur ve bulunduğu dönemin sosyo-kültürel hayatının bir göstergesi olarak düşünülebilir” (2015: 108). Bu çalışmadaki bulgularla literatürdeki bulgular bir arada düşünüldüğünde Beyaz Türklerle ilişkin 1990'lardaki medya içeriğinin o döneme ait kentleşme, gecekondulaşma, göç ve neoliberal politikalara ait önemli göstergeler sunduğunu belirtebiliriz. Bugünkü gazetelerin içeriğindeki Beyaz Türk kavramı ise

gazetelerin siyasi iktidarı desteklemek için kullandıkları bir “öteki” ve bir “anti-tez” unsuru haline gelmiştir.

Bu araştırma Türk basınındaki Beyaz Türkler tartışmasını ve olgusunu daha iyi anlayabilmek için basın içeriğine odaklanan bir çabaydı. **Çalışma** kapsamına alınmayan fakat Beyaz Türkler kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için iki noktaya vurgu yapmak gerekmektedir. **İlk olarak**, bundan sonraki süreçte konunun daha iyi analiz edilebilmesi için bu araştırmada çözümlenen metinlerin dahil olduğu zaman örneklemini genişletilebilir ve karşılaştırmalı analiz kullanılabilecek çalışmalar yapılabilir. Ayrıca Beyaz Türkler üzerine köşe yazıları yazmış gazetecilerin kavramı nasıl tanımladığı ve günümüzde kavramın ne ifade ettiğini açıklayabilmeleri için bu kişilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

Akgün, Ceylan Nur (2015). Beyaz Türk Kimdir? Kavramın Oluşum Sürecinin ve İçeriğinin Tarihsel Olarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Akyol, Mustafa (2011). Beyaz Türkler, Zenci Türkler ve Dağ Türkleri. İstanbul: Ufuk.

Arat-Koç, Sedef (2007). “(Some) Turkish Transnationalism(s) in an Age of Capitalist Globalization and Empire: “White Turk” Discourse, the New Geopolitics, and Implications for Feminist Transnationalism.” *Journal of Middle East Women’s Studies* 3(1): 35-57.

Bali, Rifat N. (2002). Tarz-ı Hayat’tan Life Style’a: Yeni Seçkinler, Yeni Mekanlar, Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: İletişim.

Bilici, Mücahit (2009). “Black Turks, White Turks: On the Three Requirements of Turkish Citizenship.” *Insight Turkey* 11(3): 23-35.

Bora, Tanıl (2013). “Notes on the White Turks debate.” *Turkey between Nationalism and Globalization içinde*. Derleyen: Riva Kastoryano. New York: Routledge. 87-104.

Brennan, Shane ve Herzog, Marc (2014). *Turkey and the Politics of National Identity: Social, Economic and Cultural Transformation*. London: I.B.Tauris.

Cangöz, İncilay (2008). “Discussing Journalists as Intellectuals: Hegemony, Occupational Ideology and Power”. *Intellectuals, Knowledge, Power: 1st Global Conference*. Budapest, 8-10 Mayıs 2008.

<http://www.inter-disciplinary.net/ci/intellectuals/int1/Cangoz%20paper.pdf>

Cevher, Ezgi (2012). “Kentsel markalaşma süreci: Antalya örneği.” *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 4(1): 105-115.

Dağtaş, Banu (2008). “Türkiye’de Yaygın Televizyonlarda Tektipleşme ve Diziler: Tektipleşmiş Bir Zenginlik Göstergesi Olan Lüks Villaların Düşündürdükleri”. *İleti-ş-im* 8(8): 181-185.

Demiralp, Seda (2012). "White Turks, Black Turks? Faultlines beyond Islamism versus secularism." *Third World Quarterly* 33(3): 511-524.

Demiröz, Demir ve Öncü, Ahmet (2005). "Türkiye'de piyasa toplumunun oluşumunda hegemonyanın rolü: Bir gerçeklik projesi olarak Beyaz Türklük." *Şerif Mardin'e Armağan* içinde. Derleyenler: Öncü, Ahmet ve Tekelioğlu, Orhan. İstanbul: İletişim. 171-199.

Dyer, Richard (1997). *White: Essays on Race and Culture*. London: Routledge.

Ekici, Süleyman, ve Gökhan Tuncel (2015). "Göç ve İnsan". *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 5(1): 9-22.

Eldem, Edhem (2010). "Ottoman and Turkish Orientalism." *Architectural Design* 80: 26-31.

Ergin, Murat (2008). "'Is the Turk a White Man?' Towards a Theoretical Framework for Race in the Making of Turkishness." *Middle Eastern Studies* 44(6): 827-850.

Ergin, Murat (2017). *Is the Turk a White Man? Race and Modernity in the Making of Turkish Identity*. Leiden: Brill.

Ferguson, Michael (2014). "White Turks, Black Turks and Negroes: The Politics of Polarization." *The making of a Protest Movement in Turkey: #occupygezi* içinde. Derleyen: Özkırımı, Umur. Palgrave Macmillan UK. 77-88.

Gökay, Bülent ve Hamourtziadou, Lily (2016). "'Whiter than White': Race and Otherness in Turkish and Greek National Identities." *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 18(2): 177-189.

Göle, Nilüfer (2017). "Undesirable Public Intellectuals." *Globalizations* 14(6): 877-883.

Grelow, Weronika (2014). *The Instrumental Usage of a Culturalist "White-Black" Dichotomy in the Turkish Press (1980-2013)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Università Ca' Foscari Venezia.

Grigoriadis, Ioannis, N. (2018). *Democratic Transition and the Rise of Populist Majoritarianism*. Cham: Palgrave Macmillan.

Günel, Asena (2001). "Mine G. Kırıkkanat ve Beyaz Türk Oryantalizmi." *Birikim Dergisi* 144: 66-73.

İçduygu, Ahmet, ve Sirkeci, İbrahim (1999). "Cumhuriyet Donemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri". *75 Yılda Köylerden Şehirlere* içinde. Derleyen: Oya Baydar, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları 75. 249-268.

Joffe, Helene (2012). "Thematic Analysis - Chapter 15". *Qualitative Research Methods in Mental Health and Psychotherapy: A Guide for Students and Practitioners* içinde. Derleyen: David Harper ve Andrew Thompson, Chichester: Wiley-Blackwell. 209-223.

Karakul, Aygülen Kayahan (2010). "Discussion on White Power and Privilege: Barriers to Culturally Responsive Teaching by Glimps, B.J. & Ford, N.F." *International Journal of*

Educational Policies 4(2): 35-38.

Kırıkkanat, Mine G. (2005). "Halkımız eğleniyor." Radikal. 27 Temmuz 2005. Erişim tarihi: 19.12.2017.

<http://www.radikal.com.tr/yazarlar/mine-g-kirikkanat/halkimiz-egleniyor-753082/>

Konyar, Hürriyet (2011). "Yeni müzik kültüründe hâkim küresel kültür ile "öteki" kültürler arasında kurulan yeni ilişkilerle Türkiye'deki yeni pop müzik kültürünün değerlendirilmesi". 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Kitabı. II.Cilt: 435-455.

Köse, Aynur ve Yılmaz, Mustafa (2010). "Fısıltı Gazetesi İçin Yeni Bir Mecra: Söylentilerin İletim Mekanı Olarak Çevrimiçi Forumlar." Millî Folklor 22(85): 183-192.

Mardin, Şerif (2013). Türkiye'de Toplum ve Siyaset. İstanbul: İletişim.

Neuman, W. Lawrence (2006). Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar. Sedef Özge (çev.). Ankara: Yayın Odası.

New York Times (2003). "The Erdogan Experiment." 11 Mayıs 2003. Erişim tarihi: 21.12.2017. <http://www.nytimes.com/2003/05/11/magazine/the-erdogan-experiment.html?pagewanted=all&src=pm>,

Özkan, Derya (2007). "Değişen İstanbul Tahayyülleri: Çarpık Kentleşmeden "Cool" İstanbul'a." İstanbul Dergisi 58: 52-54.

Ramm, Christoph (2016). "Beyond 'Black Turks' and 'White Turks'—The Turkish Elites' Ongoing Mission to Civilize a Colourful Society." Asiatische Studien-Études Asiatiques 70(4): 1355-1385.

Sağlam, Serdar (2006). "Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme". Türkiyat Araştırmaları 5: 33-44.

Tuncel, Gökhan ve Gündoğmuş, Bekir (2012). "Türkiye Siyasetinde Merkez- Çevrenin Dönüşümü Ve Geleneksel Merkezin Konumlanma Sorunu." Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 14(3): 137-158.

Vaismoradi, Mojtaba, Turunen, Hannele ve Bondas, Terese (2013). "Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study." Nursing & Health Sciences 15(3): 398-405.

White, Jenny (2013). Müslüman Milliyetçiliği ve Yeni Türkler. İstanbul: İletişim.

Yenigül, Sevinç Bahar (2005). "Göçün kent mekanı üzerine etkileri". Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 18(2): 273-288.

Zhaparaliev, Sherbol (2017). "Gazeteler Üzerinden Darbeler: Kırgızistan 2010 Olaylarının Türkiye Basınında İnşası". İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi 44: 80-101.

Atıf yapılan gazeteler

- Akşam, 3 Temmuz 2017. “Hürriyet’in Beyoğlu’na yansıttığı patoloji”, Markar Eseyan.
- Cumhuriyet, 21 Ocak 2017. “Bu bir sülale hastalığı”, Mustafa K. Erdemol.
- Cumhuriyet, 17 Mayıs 2017. “İslamofobi, etnofobi, ümmet, asabiyet ve insanlık”, Tayfun Atay.
- HaberTürk, 18 Ocak 2017. “FETÖ’yle savaştan tek lider”, Oray Eğin.
- HaberTürk, 21 Şubat 2017. “Fetö sızıntısı nasıl önlenirdi?”, Oray Eğin.
- Hürriyet, 8 Haziran 2017. “Türkiye’yi Beyaz Türkler, Beyaz Muhafazakarlar ve Beyaz Kürtler Kurtaracak”, Ertuğrul Özkök.
- Karar, 14 Ağustos 2017. “İmam-Hatiplerin kalite sorunu”, Mehmet Ocaktan.
- Karar, 2 Eylül 2017. “Türk’ten Haymatlos olur mu?”, M. Bahadırhan Dinçaslan.
- Karar, 22 Eylül 2017. “Anadolu’nun zeki çocukları Kabataş Anadolu ya da Kartal İmam-Hatip’te okuyabilecek mi?”, Mehmet Ocaktan.
- Sabah, 6 Ekim 2017. “Beyaz Türklerin tarihi yanlışları hiç bitmez ki”, Mehmet Barlas.
- Sabah, 25 Aralık 2017. “Sensin sitar vorz”, Engin Ardiç.
- Sabah, 31 Aralık 2017. “Ne yazayım ben size?”, Engin Ardiç.
- Sözcü, 11 Eylül 2017. “Vatandaş ülkesini neden terk eder?”, Nedim Türkmen.
- Star, 1 Kasım 2017. “Meral Akşener’den neden korkuyoruz?”, Ahmet Kekeç.
- Takvim, 29 Temmuz 2017. “Beyaz Türkler çıldırdı”.
- Takvim, 11 Ağustos 2017. “Yüksek sesyete”.
- Takvim, 17 Ağustos 2017. “Komşu’da bayram”.
- Türkiye, 12 Ekim 2017. “Gündemin kırıntıları”, Ömer Söztutan.
- Yeni Akit, 24 Haziran 2017. “‘Polis, CHP’lileri niye dövmüyor ki’ diyen medya”, Sinan Burhan.
- Yeni Akit, 15 Ağustos 2017. “Erdoğan olmasa Alaman çikolatası bekleyecektik...”, Sinan Burhan.
- Yeni Akit, 15 Kasım 2017. “Emperyalizmin ‘iyi çocuklar’ı”, Abdurrahman Dilipak.
- Yeni Akit, 20 Aralık 2017. “Alma mazlumun ahını”, Akif Bedir.
- Yeni Şafak, 16 Temmuz 2017. “Yine ‘Şeriat geliyor’ teranesi”, Hayrettin Karaman.
- Yeni Şafak, 23 Kasım 2017. “İç gündemle karışık Sudan izlenimleri”, Mehmet Acet.
- Yeni Şafak, 23 Aralık 2017. “Küçük resimden eğitime bakmak”, Ayşe Böhürler.